

Suurte piirkondlike transpordiprojektide järeluuritud
Juhtum Raippaluoto

KAS SUUDAME PUUDE TAGA METSA NÄHA?

KÜSIMUS: Kes valvab sotsiaalmajandusliku arengu järele?

Looduslik keskkond on juba piisavalt hästi kontrolli all:

- Riikide seadused on tavaliselt väga ranged
- Euroopa NATURA 2000 võrgustik
- Mõjude tundmine ja teadmine aitab järeluringuid hästi korraldada
- Avalikkuse teadlikkus avaldab tegevustele survet

Sotsiaalmajanduslikul arengul peremeest pole:

- Keskkonnamõjuhindanguid käsitlevate õigusaktide järeluringute reeglid on ebaselged – tavad pole välja kujunenud
- Infrastruktuuri arengu eest vastutavad ametivõimud keskenduvad projektide otsesetele mõjudele
- Ruumiline planeerimine on kohalike omavalitsuste ja piirkondade ülesanne – järeluringuteks vahendeid pole
- Sotsiaalmajandusliku arengu juhtimiseks on vaja multidistsiplinaarset lähenemist – see on raske, töömahukas ja kulukas ülesanne
- Koostöö eri ametiasutuste vahel on vabatahtlik ja seega põhineb juhuslikul (individuaalsel) tegevusel

- **Püsiphendus Raippaluoto saarega, sild avati liikluseks 1997**
- **Maantee Tornio ja Kemi vahel avati liikluseks 2001**
- **Püsiühendus Hailuoto saarega, pole rajatud**
- Kõigi projektide KMH teostati 1992-1996
- Kõikide projektide piirkonda kuulub väärtusliku looduskeskkonnaga alasid, eriti Hailuoto
- Saartel väikesed kogukonnad
- Investeeringud tasuvad end hädavaevu ära (nagu paljudel juhtudel Soomes, madala liiklusmahu tõttu)
- Investeeringud peegeldavad osaliselt valitsuse regionaalpoliitikat (hoida ääremaad asustatuna ja elamiskõlbulikuna)

Püsiühendus Raippaluotoga

- Varem toimus ühendus praamid abil
- Soome pikim sild (1045 m)
- Saarel umbes 2100 elanikku, keskmine ööpäevane liiklus sillal 2200 sõidukit
- KMH kindlaks tehtud mõjud: looduskeskkonna halvenemise oht, kasvav kuritegevus, teenuste kadumine saarel, põliselanike (rootsikeelsete) lahkumine ja “uusasukate sissetung” saarele
- Sotsiaalmajanduslikele küsimustele keskenduv järeluuring

Tornio-Kemi maantee (E75)

- Maantee (20 km) ühendab kolme omavalitsust ja ulatub Rootsi piirini. Ta on Soome ühe populaarseima turismimarsruudi osa (Lapimaa värav)
- Olulised puidutöötlemistööstus ja terasetööstus tekitavad tiheda liikluse.
- KMH kindlaks tehtud mõjud: risk ohustatud liikidele, vähem lärmi, head tingimused ettevõtluse arendamiseks, olulised mõjud maastikule ja kultuuripärandile
- Põhjavee ja mürataseme jälgimisele, liikluse ja maanteestruktuuri küsimustele keskenduv järeluuring.

Püsiühendus Hailuotoga

- Ühendust peavad kaks praami (kaugus mandrist 7 km),
- Saarel umbes 1000 elanikku, keskmine ööpäevane liiklus praamidelt on 500 sõidukit, mis kolme suvekuu ajal kolmekordistub
- Saar on mitmes suhtes ainulaadne: üks Soome väärtuslikumaid linnualasid, 75 % saarest kaitse all (maastik, linnualad, rannik, märgalad, vallseljakud, mereveed)
- KMH kindlaks tehtud mõjud : tuntav looduskeskkonna halvenemise risk, kuritegevuse kasv, teenuste kadumine saarel, põliselanike lahkumine, uute asulate arendamine ja turismi kahekordistumine. Suvilate arv suureneks ja eluviis muutuks radikaalselt.

Milleks järeluuringud?

Saada ja anda teavet mõjude kohta

Vähendada hirmu ebakindluse ees

Arengu hinnangud

Mõjuahelate kindlaks tegemine

KMH/KSH kvaliteedi ja tõhususe parandamine

Kiirem reageerimine ootamatutele mõjudele

Tõhusamad leevendusmeetmed

Mis juhtus pärast KMH?

Püsiühendus Raippaluotoga

Ehitus (leevendavate meetmetega)

Järeluuring

Tornio-Kemi maantee (E75)

Ehitus (leevendavate meetmetega)

Järeluuring

Püsiühendus Hailuotoga

- Projekt on seni veel jõus
- Projekt kerkib uuesti esile
- Hiljuti alustati püsiühenduse ja tuulikupargi KMH
- Alustatakse püsiühenduse esialgset kavandamist, kui KMH tulemused toetavad projekti elluviimist

Kuidas järeluuring korraldati ja ellu viidi?

Tornio - Kemi maantee (E75)

Mõned järeluuringu juurde kuuluvad tegevused algasid enne ehitust (müra, põhjavesi)

Keskendumine mürale, põhjaveele, liiklusele ja maantee struktuurile

Piirkondlik maanteeamet määras teemad ja vastutas ainsana järeluuringu eest The Regional Road Administration determined the topics and was solely in charge of the follow-up

Juhtimisgrupis oli esindatud piirkonna keskkonnakeskus

Esimene aruanne 2004

Metoodika hõlmas lühikesi küsimustikke (peamiselt sotsiaalmajanduslike küsimuste kohta) ainult ametivõimudele

Kuidas järeluurinng korraldati ja ellu viidi?

Püsivõimendus Raiparuotoga

- Järeluurinngutega alustati juba enne ehitust!

KMH 1993-1994 koosnes kolmest eri aruandest:

- Mõju maakasutusele ja maastikule
- Mõju looduskeskkonnale
- Sotsiaalmajanduslik mõju

1995. a järeluurinnguprogramm keskendus kogukonna struktuurile, liiklusele ja sotsiaalsetele mõjudele

Piirkonna nõukogu võttis järeluurinnguprojektis juhtrolli. Teised osapooled olid Vaasa piirkonna maanteeamet ja Mustasaari omavalitsus

Kuidas järeleuring korraldati ja ellu viidi?

Püsiühendus Raippaluotoga 2

- Metoodika hõlmas ankeete elanikele, suvilaomanikele, ametivõimudele ja ettevõtjatele
- Kasutati mitmesuguseid statistilisi allikaid (liiklus, elanikud, töökohad, maakasutuskavad, ehitusload, kinnisvara jne)

Eraldi sotsiaalmajanduslike mõjude uuringud 1993, 1997, 2000 ja vaheanalüüsi aruanne 2005

Eraldi liiklusseire 1997, 2000 ja 2006 (liikluse maht, õnnetused, päritolu-sihtkoha uuringud)

Lõpparuanne 2008

Main findings in the follow-up studies

Püsiühendus Raippaluotoga

- Märgatav liiklusmahu kasv kahel esimesel aastal (ööpäevasest keskmisest liiklusest 1600 sõidukit 1997 ööpäevase keskmise liikluseni 2200 sõidukit 1999)
- Kasvu põhjus on töö- ja puhkusereiside arvu suurenemine, suurenenud turism ja üldine liikluse kasv
- Saare rahvaarv on jäänud samale suurusastmele
- Saarele asub elama rohkem noori perekondi
- Sillale lähemal olevad külad kasvavad ja kaugemal asuvad külad kahanevad
- Töökohad ja teenused (nii avalik- kui eraõiguslikud) on saarele alles jäänud
- Pole märke kuritegevuse suurenemisest
- Sild on suurendanud saare atraktiivsust elamiseks, töötamiseks ja suvepuhkuse veetmiseks sobiva hea kohana

Järeluuringute üldised probleemid

- Kes tegelikult teeb otsuse uuringute ulatuse kohta?
- Millistel alustel valitakse järeluuringute teemad?
- Kas ulatuse kohta otsust tehes tuleks kaasata avalikkus?
- Milline on KMH osa selles protsessis?
- Milline (õiguslik?) vahend peaks protsessi juhtima?

Eriküsimused

- Järeluuringu eesmärgi mõistmine
- Järeluuring peaks hõlmama kõiki KMH oluliseks loetud küsimusi (mõjusid)
- Tulemusi saab ka raskete ja keeruliste juhtumite kohta
- Juhiste, meetodika ja vahendite väljatöötamine

Mõju juhtimise visioon

